

In dit nummer...

BOODSCHAP VAN DE DIRECTEUR...2

NIEUWE AGENCY WEBSITE...3

TOEGANKELIJKHEIDSGIDS VOOR HET HOGER ONDERWIJS...4

ASSESSMENT BINNEN DE CONTEXT VAN INCLUSIEF ONDERWIJS...5/6

DENEMARKEN – Gezamenlijke actie: Een stimulans voor onderzoek naar inclusie...7

GRIEKENLAND – Recente hervormingen in het Griekse onderwijssysteem...8

SPANJE – ‘Tots músics, tots diferents’ (Allemaal muzikanten, allemaal anders)...9

FRANKRIJK – Twee nieuwe onderzoeks- en opleidingsinitiatieven...10

PORTUGAL – Boekenreeks bevordert geletterdheid...11

IJSLAND – Universitair programma voor studenten met een verstandelijke beperking...11

ZWEDEN – Alledaagse leven op school voor leerlingen met fysieke beperkingen: een ethnologische studie...12

LUXEMBURG – Funderend onderwijs...13

BELGIE (VLAAMSE GEMEENSCHAP) – Voorstel voor een nieuw leerzorgkader...14

DUITSLAND – Ratificering van de VN-conventie voor mensen met een handicap...15

VERENIGD KONINKRIJK (Engeland) – Iedereen presteert: het verbeteren van de resultaten van kinderen en jongeren met specifieke onderwijsbehoeften en beperkingen...16

BOODSCHAP VAN DE DIRECTEUR

Beste Lezers,

In dit nummer van EuroNews vindt u, naast het laatste nieuws van het Agency, enkele interessante voorbeelden van nieuwe initiatieven in onze lidstaten.

Ik hoop dat u de informatie interessant en nuttig zult vinden!

Als u meer wilt weten, hoop ik dat u de tijd zult nemen om naar onze nieuwe website te gaan, waar u de laatste landengegevens, recente wetgeving en beleidsinitiatieven uit Europa kunt vinden. U kunt er ook de uitkomsten van de onderzoeken bestuderen die wij voor onze 27 lidstaten uitvoeren.

Op dit moment gebeurt er zoveel dat ik niet over alles kan uitweiden, maar ik zou graag een aantal hoogtepunten met u willen delen:

We hebben net een belangrijk thematisch project afgerond over een van de meest belangrijke uitdagingen waar Europa momenteel voor staat: hoe om te gaan met 'Multiculturele Diversiteit en Onderwijs voor leerlingen met specifieke behoeften'.

Tegelijkertijd lopen twee andere projecten ten einde. Een over onderzoek naar de vooruitgang die landen gemaakt hebben op het gebied van 'Vroeghulp' en het andere heeft betrekking op hoe een 'Indicatorenset voor Inclusief Onderwijs' op Europees niveau ontwikkeld kan worden. We zijn momenteel in de afrondingsfase van deze projecten en in het volgende nummer van EuroNews zullen we hier meer over kunnen vertellen.

Dit jaar zijn we begonnen aan twee nieuwe projecten. Een is gericht op 'Lerarenopleidingen en Inclusie' waarbij vertegenwoordigers van de Europese Commissie en het UNESCO International Bureau for Education als waarnemers betrokken zijn. Het andere project dat we uitvoeren, en waarbij Cedefop en de OESO betrokken zijn, betreft 'Beroepsonderwijs en Training'.

In 2010 zullen we met het secretariaat van UNESCO Education for All samenwerken aan het maken van een overzicht van alle innovatieve voorbeelden van beleid en praktijk voor inclusief onderwijs. Deze voorbeelden zullen de beleidsacties die in de UNESCO 'Policy Guidelines on Inclusion in Education' worden bepleit, illustreren.

Een van de andere hoogtepunten van dit jaar zal een internationaal congres zijn dat het Agency samen met het Spaanse ministerie van Onderwijs in maart organiseert onder de vlag van het Spaanse voorzitterschap van de EU. Het congres zal reflecteren op de huidige verbeteringen in inclusief onderwijs op grond van de doelen van Lissabon 2010. Tegelijkertijd is het doel om ervaringen op dit gebied uit te wisselen met Latijns Amerikaanse landen.

We hopen dat u dit nummer van EuroNews over onderwijs voor leerlingen met specifieke behoeften informatief zult vinden. Zoals altijd, zijn we geïnteresseerd in uw opmerkingen en commentaar. Als u contact met ons wilt opnemen, kunt u achteraan in dit nummer meer informatie vinden.

Veel leesplezier!

**Cor Meijer
Directeur**

NIEUWS VAN HET EUROPEAN AGENCY FOR DEVELOPMENT IN SPECIAL NEEDS EDUCATION

NIEUWE AGENCY WEBSITE

Het afgelopen jaar heeft het Agency een totaal nieuwe website ontwikkeld die in de lente van 2009 werd gelanceerd!

Het ontwikkelingswerk is uitgevoerd samen met het *Institute for Learning and Research Technology (ILRT)* van de Universiteit van Bristol, Verenigd Koninkrijk (Engeland) <http://www.ilrt.bris.ac.uk/>. Er is een online gebruikersonderzoek verricht en ook de landenvertegenwoordigers van het Agency werden naar hun advies gevraagd. Alle resultaten zijn gebruikt bij de ontwikkeling van de structuur en het ontwerp van de nieuwe website.

Op grond van de suggesties van de gebruikers hebben we de website op de volgende punten aangepast:

- De 'News' sectie is uitgebreid en bevat nu ook ons EuroNews nieuwsbrief, persberichten en ons 'Electronic Bulletin'. De meest recente nieuwsberichten verschijnen ook op de startpagina, waar gebruikers zich kunnen abonneren op nieuwsberichten van het Agency;
- Alle informatie van onze lidstaten is nu direct toegankelijk vanaf de startpagina of via een interactieve kaart;
- Op iedere landenpagina staan alle publicaties vermeld die beschikbaar zijn in de taal van het land, met de betreffende links;
- De website heeft nu ook een zoekfunctie, waardoor gebruikers specifieke (voor hen relevante) informatie sneller kunnen vinden;
- De toegankelijkheid van de website is toegenomen en voldoet aan de aanbevelingen van W3C.

We hopen dat alle lezers snel een kijkje zullen nemen op onze nieuwe website:

www.european-agency.org

TOEGANKELIJKHEIDSGIDS VOOR HET HOGER ONDERWIJS

<http://www.european-agency.org/agency-projects/heag>

De website van de Toegankelijkheidsgids voor het Hoger Onderwijs (HEAG) is een unieke gids van ondersteunende diensten voor studenten met beperkingen in instellingen voor hoger onderwijs in Europa.

De HEAG biedt informatie die van belang kan zijn voor studenten met een handicap die nadenken over de mogelijkheid om in het buitenland te studeren aan een instelling voor hoger onderwijs. De bedoeling is dat deze informatie studenten met een handicap en de professionals die hen ondersteunen helpt bij het nemen van beslissingen over de mogelijkheden voor studieprogramma's en uitwisselingsactiviteiten.

Projectexperts uit 26 lidstaten plus Kroatië en Slowakije hebben samengewerkt bij het verzamelen van gerichte informatie, die bekeken kan worden:

- via landenpagina's die landenspecifieke informatie over het hoger onderwijs bieden;
- via de HEAG database, waar gebruikers kunnen zoeken naar gespecialiseerde diensten en naar ondersteuning bij toegankelijkheid voor studenten in het hoger onderwijs in elk van de landen.

Vanuit deze landenpagina's kan informatie worden bekeken over ondersteuning voor studenten met een handicap, de nationale aanpak voor hoger onderwijs en handicap, evenals de contactgegevens van sleutelpersonen – inclusief de projectexperts die optreden als nationale HEAG vertegenwoordiger – in het door u gekozen land.

Bovendien kan gezocht worden naar specifieke instellingen en de beschikbaarheid van ondersteunende diensten, door de directe links naar de doorzoekbare database aan te klikken. Alle informatie is beschikbaar in het Engels en in de taal van het land waarop de informatie betrekking heeft.

De informatie in de database zal om de twee jaar geactualiseerd worden.

Voor meer informatie kan contact worden opgenomen met: heag@european-agency.org

ASSESSMENT BINNEN DE CONTEXT VAN INCLUSIEF ONDERWIJS

In de tweede fase werden vijf onderwijsinstanties met een innovatieve assessmentpraktijk bezocht: Reutte District Onderzoekscentrum in de provincie Tirol, Oostenrijk; Peder Lykke School in samenwerking met de psychologische pedagogische dienst (PPR) van Kopenhagen, Denemarken; scholen in het Montluçon district, Frankrijk; het Landelijk Outreach Centrum voor Visueel Gehandicapten, LFS-Schleswig, Duitsland en Cavendish School, Runcorn, VK (Engeland) en hun reguliere schoolpartners. Tijdens de twee bezoeken aan iedere instantie hadden de landenexperten de kans de

Aan het congres 'Assessment in Inclusive Settings' dat op 23 en 24 oktober 2008 plaatsvond in Limassol, Cyprus, namen meer dan 150 vertegenwoordigers uit 27 landen deel. Het congres was gezamenlijk georganiseerd door het Cyprische ministerie van Onderwijs en Cultuur en het European Agency for Development in Special Needs Education. Het congres vormde het eindpunt van drie jaar onderzoek naar assessmentbeleid en assessmentpraktijk die inclusie in het reguliere onderwijs ondersteunt.

Het project 'Assessment binnen de context van Inclusief Onderwijs' begon in 2004 toen de leden van de Representative Board van het Agency bijeenkwamen en vaststelden dat 'assessment' een bron van zorg vormde voor de ontwikkeling van inclusie. Het Agencyproject werd in twee hoofdfasen opgedeeld: Fase 1 (2005–2006) en Fase 2 (2006–2008). De eerste fase was gericht op primair onderwijs. Er waren 23 landen betrokken. Bij de tweede fase van het project waren 26 landen betrokken en werd de focus verbreed door ook te kijken naar assessment in het voortgezet onderwijs.

Tijdens de eerste fase probeerden de deelnemers aan het project de betekenis van de term 'assessment' te verduidelijken. Na een grondige analyse van de beleidsdocumenten en een bespreking van de huidige praktijk werden ze het eens over een gemeenschappelijke definitie:

Een aanpak van assessment binnen het reguliere onderwijs waar beleid en praktijk ontworpen zijn om het leren van alle leerlingen zoveel mogelijk te ondersteunen. De algemene doelstelling van assessment binnen de context van inclusief onderwijs is dat het assessmentbeleid en de assessmentprocedures de succesvolle inclusie en participatie van alle leerlingen die kwetsbaar zijn voor uitsluiting, inclusief diegenen met SEN, moeten ondersteunen en versterken.

schoolcontext te zien en voorbeelden van de assessmentpraktijk te bespreken.

Een belangrijke uitkomst van het project was dat assessment beschouwd moet worden als een voortgaand proces waarbij reguliere leraren, ouders en leerlingen zelf betrokken zijn in plaats van alleen professionals van buiten de reguliere klas. De vormen van aanpak, methoden en instrumenten, en ook de betrokken mensen moeten vertrekken vanuit de opvatting dat assessment een fundamenteel onderdeel is van het leer- en onderwijsproces.

Een andere belangrijke uitkomst van het project is gerelateerd aan het concept assessment ten behoeve van het leren en hoe dit kan worden toegepast op assessment van leerlingen met SEN. Aangehouden werd dat assessment ten behoeve van het leren voor leerlingen met en zonder SEN gebaseerd was op dezelfde principes en dat het enige verschil bij assessment ten behoeve van het leren eigenlijk lag bij

◀ Vervolg...

de door leraren gebruikte instrumenten en assessment/communicatiemethoden.

Uiteindelijk kwam het project tot de conclusie dat assessment een essentieel element is voor de ontwikkeling van inclusief onderwijs en dat beleidsmakers en praktijkmensen hun beleid en praktijk moeten beoordelen in het licht van de principes van assessment.

De informatie over de belangrijkste uitkomsten van het project zijn te vinden in verschillende publicaties van het Agency, inclusief het rapport *Assessment binnen de context van het inclusief onderwijs – Belangrijkste discussiepunten voor beleid en praktijk*, waarin de belangrijkste uitkomsten van de eerste fase van het project vermeld staan. Het is gebaseerd op de informatie die door 23 landen is verstrekt en beschrijft het assessmentbeleid en de -praktijk en wordt begeleid door een samenvattende flyer.

Bovendien kunnen een aantal korte discussiepapers gedownload worden van de website van het Agency:

Het toepassen van assessment binnen de context van inclusief onderwijs – geeft een stem aan de beleidsmakers en praktijkmensen die vertellen over hun ervaringen en de praktijk, om te komen tot een synthese van essentiële aspecten bij het toepassen van inclusief assessment.

Assessment ten behoeve van het leren en leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften – bespreekt het concept van assessment ten behoeve van het leren en hoe het toegepast kan worden op het onderwijs van leerlingen met SEN.

Kernindicatoren voor assessment binnen de context van inclusief onderwijs – biedt een set indicatoren en bijbehorende randvoorwaarden die gebruikt kunnen

worden als leidraad bij het ontwikkeling van een inclusief assessmentbeleid, procedures en praktijk.

Cyprus aanbevelingen aangaande assessment binnen de context van onderwijs – vormt het resultaat van de debatten en de gezamenlijke conclusies van de landenvertegenwoordigers die aanwezig waren op het congres van het Agency dat in oktober 2008 gehouden werd in Limassol. Het bevat hun gezamenlijke aanbevelingen voor Europese beleidsmakers voor het ontwikkelen van assessmentprocessen die inclusie ondersteunen. De Cyprus Aanbevelingen zijn door de Cyprische minister van Onderwijs rondgestuurd naar al zijn Europese collega's.

Op de webomgeving van 'Assessment in Inclusive Settings' – (<http://www.european-agency.org/agency-projects/assessment-in-inclusive-settings>) kunt u al het materiaal vinden dat ontwikkeld is als resultaat van het driejarig project. Ook vindt u hier informatie over de experten die aan het project hebben meegewerkt en een verzameling materialen uit fase 1 en fase 2 van het project. Naast de hierboven genoemde materialen vindt u verder:

- *De landenrapporten*;
- *Een Matrix met Aanbevelingen*, ontworpen als instrument om lezers te helpen bij de doorverwijzingen van alle aanbevelingen uit het samenvattend verslag naar de landenrapporten van het project;
- *Een niet-Europees literatuuronderzoek*;
- *De Assessment Resource Guide*, die studies bevat uit 25 landen verzameld tijdens de tweede fase van het project.

Voor meer informatie, zie www.european-agency.org/agency-projects/assessment-in-inclusive-settings of neem contact op met: secretariat@european-agency.org

NIEUWS VAN LIDSTATEN VAN HET AGENCY

DENEMARKEN – Gezamenlijke actie: Een stimulans voor onderzoek naar inclusie

Samen met het **European Agency for Development in Special Needs Education** heeft de staf van de **Peder Lykke School** in samenwerking met de **Psychologische Pedagogische Dienst (PPR)** van **Kopenhagen** gezocht naar nieuwe manieren om ouders te verwelkomen in de school door het z.g. project **Gezamenlijke Actie**.

Twee van de professionals die aan de basis stonden van de ontwikkeling van dit gezamenlijke project – **Kirsten Hansen**, ontwikkelingsconsulent, en **Jette Lentz**, hoofd van de **Psychologische Dienst** – beschrijven het project als volgt:

‘We ondersteunen lokale politici bij het ontwikkelen van methoden en strategieën voor inclusie binnen het veld van speciaal onderwijs op de Afdeling Kind en Jongeren in Kopenhagen. De methoden die zijn toegepast in het project **Gezamenlijke Actie** zijn niet alleen in ons eigen district (**Binnenstad**) verspreid en geïntroduceerd, maar ook op scholen in andere districten van Kopenhagen. Bovendien gebruiken de in ons district werkzame psychologen van de **Psychologische Pedagogische Dienst (PPR)** nu een meer holistische benadering in hun werk.

De gemeente **Kopenhagen** heeft besloten hervormingen in het speciaal onderwijs te initiëren die er voor zorg dragen dat kinderen met specifieke behoeften op de **Folkeskole** worden opgenomen. De

hervormingen zijn parallel met de **Gezamenlijke Actie** geïntroduceerd, zodat we informatie konden ontvangen van en kennis konden verspreiden naar, belanghebbenden van de **Kind en Jongerenraad**.

In september 2008 hielden we een congres op het stadhuis van Kopenhagen. Vertegenwoordigers van het **Agencyproject Assessment** binnen de context van inclusief onderwijs presenteerden, tezamen met een aantal Deense onderzoekers, hun visie en ervaringen aan een aantal professionals en beleidsmensen van

de gemeente. We hebben ook een DVD geproduceerd over het project (voor meer informatie: zie de contactgegevens hieronder).

Sindsdien is het snel gegaan. Uit de 8 districten van Kopenhagen is het district **Binnenstad** gekozen als pionierdistrict voor hervormingen van het speciaal onderwijs. Het werk in het district maakt het ons mogelijk als rolmodel te fungeren voor de andere districten in de gemeente.

We werden gekozen omdat we betrokken waren bij het projectwerk van het **Agency**, dat betrekking had op het uitvoeren van onderzoek naar ontwikkelingen op het gebied van assessment in Europa. Het project gaf ons een goede kans om internationale informatie te delen, en ook de politiek en inclusiemethoden in de gemeente **Kopenhagen** te beïnvloeden.’

Neem voor meer informatie contact op met: **Kirsten Hansen**, Ontwikkelingsconsulent, e-mail: Kirsha@Buf.Kk.Dk, of **Jette Lentz**, Hoofd van de **Psychologische Dienst** van de **Kind en Jongerenraad**, e-mail: Jette.Lentz@Buf.Kk.Dk, beiden van de gemeente **Kopenhagen**, Denemarken.

GRIEKENLAND – Recente hervormingen in het Griekse onderwijssysteem

De Griekse regering heeft recent een aantal nieuwe strategische doelen met betrekking tot het tertiaire onderwijs goedgekeurd. De regering is er in geslaagd om initiatieven die tussen 2004 en 2007 waren aangenomen, gericht op het conformeren aan Europese onderwijsstandaarden en benchmarks, te promoten.

De doelen zijn gericht op het herzien van de wetgeving op het gebied van a) de structuur van onderwijsinstellingen, b) een nieuw agentschap voor erkenning van diploma's (L 3328/2005), c) kwaliteitsbewaking in het hoger onderwijs (HO), d) levenslang leren en gezamenlijke postdoctorale studieprogramma's (L 3369 & 3404/2005) e) vestiging van de Hellenistische Internationale Universiteit (L 3391/2005) en andere wetten gericht op ICT in het onderwijs, beroepsonderwijs, gelijke behandeling van mannen en vrouwen, toelatingseisen in het hoger onderwijs en bekwaamheidscriteria. Twee belangrijke ontwikkelingen kunnen worden benadrukt:

1. Hervormingen in het functioneren van inclusieve scholen – alle leerlingen gaan naar openbare reguliere scholen, die rekening houden met hun specifieke onderwijsbehoeften, bijvoorbeeld intercultureel onderwijs voor leerlingen van etnische minderheidsgroepen en speciaal onderwijs voor leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. Er zijn echter ook scholen opgericht voor moslimminderheden.

2. Hervormingen in lerarenopleidingen – van 2005–2007 heeft het Pedagogische Instituut een belangrijk programma voor de lerarenopleiding uitgevoerd. De vorming van leraren in het omgaan met specifieke onderwijsbehoeften wordt georganiseerd en uitgevoerd binnen het kader van het algemene opleidingssysteem. De wet op het Speciaal Onderwijs geeft aan dat 'Leraren die werkzaam zijn op scholen voor het speciaal onderwijs en binnen inclusieve settings bijscholingsprogramma's volgen op Regionale Centra voor Training' samen met alle andere leraren uit het primair en secundair onderwijs zoals bepaald in Artikel 4 van de Wet (dus alle leraren krijgen training in speciaal onderwijs). Sinds 2004 zijn de volgende programma's ingevoerd.

Het gebruik van ICT in het onderwijs: een programma van 100 uur onderverdeeld in drie fasen: a) een wetenschappelijke aanpak van het gebruik van ICT in het onderwijs, b) het ontwerpproces en het leveren van ICT onderwijs op scholen en c) problemen die bij het gebruik van ICT op scholen optreden en methoden om deze problemen op te lossen.

Training in het gebruik van nieuwe technologieën: een programma van 96 uur met twee acties: a) verbetering van het gebruik van PC's door leraren en b) het gebruik van technologieën in het onderwijs.

Evaluatie en uitwisseling van ervaringen: Bespreken van problemen waar leraren het afgelopen jaar tegenaan zijn gelopen bij het gebruik van nieuwe boeken en het evalueren van de bruikbaarheid ervan.

Opleidingsprogramma voor het managen van verschillende behoeften: een programma van 50 uur, bijgewoond door leraren uit het primair en secundair onderwijs, ontworpen om kennis te verrijken, de praktijk te verbeteren en de competentie te verhogen in het omgaan met leerproblemen en specifieke vaardigheden van leerlingen binnen een inclusieve aanpak, bij gedragsproblemen (agressie, geweld, emotionele stoornissen) en culturele diversiteit.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: Maria Palaska-Ioannidis, Nationale Coördinator van het Agency: mpalask@sch.gr of Maria Michaelidou, lid van de Representative Board van het Agency: smi@acm.org

SPANJE – ‘Tots músics, tots diferents’ (Allemaal muzikanten, allemaal anders)

De regio Valencia staat in heel Spanje bekend om zijn muzikale achtergrond. Het is de thuisbasis van veel gekwalificeerde muzikanten en muziekverenigingen, die allemaal bijdragen aan het muziekonderwijs. De stad Torrent is hier een goed voorbeeld van. Het heeft een auditorium en verschillende muziekverenigingen die samen met het professionele muziekconservatorium een omgeving scheppen die het muziekonderwijs bevorderen.

Het conservatorium van Torrent is een centrum dat muziekstudenten voorbereid voor basis- en professionele diploma's. Het is opgericht in 1971 en heeft over de jaren heen de onderwijsactiviteiten die aan studenten worden aangeboden aanzienlijk uitgebreid. Op dit moment werkt het personeel, bestaande uit 62 leraren en 8 medewerkers voor de administratie en overige diensten, voor 540 studenten die aan het conservatorium staan ingeschreven.

In 2003 keurde het ministerie van Onderwijs van de autonome regering van Valencia een project goed genaamd 'Tots músics, tots diferents' (allemaal muzikanten, allemaal anders). Dit viel samen met het Europese Jaar voor Personen met een Handicap en een voorstel van medewerkers van het conservatorium zelf. Het project stelde, voor het eerst in Spanje, studenten met specifieke onderwijsbehoeften in staat om een basisopleiding muziek te volgen.

De slogan 'Tots músics, tots diferents' gaat ervan uit dat een beperking niet betekent dat een kind uitgesloten moet worden van muziekonderwijs.

Vijf jaar later studeren er 12 studenten die aan dit experimentele project hebben deelgenomen met succes. Zij hebben een hoog niveau van onderwijs bereikt en zijn tevens sociaal geïntegreerd binnen hun opleiding. Dit succes zou niet mogelijk zijn geweest zonder de enorme inspanningen en het enthousiasme dat de gehele onderwijsgemeenschap heeft getoond en zonder de ondersteuning van alle overheids- instanties (ministerie van Onderwijs, gemeenteraad van Torrent) en enkele privé bedrijven (Mediterrane Spaarbank).

Dit onderwijsproject heeft waardering ontvangen van het ministerie van Onderwijs en behaalde in 2006 de tweede prijs bij de 'Marta Mata prijs' voor hoge onderwijskwaliteit. In 2007 werd de 'Eerste prijs' behaald voor centra die nieuwe projecten ontwikkelen voor studenten met specifieke onderwijsbehoeften'.

Doordat het zo'n innovatief project is, heeft dit experiment het traditionele muziekconservatorium veranderd. Enkele aanpassingen moesten worden uitgevoerd, zoals de hervorming van de lerarenopleiding, een verandering in de houding van de leraren, de herstructurering van het centrum en andere veranderingen in de methodologie en de leermiddelen.

Het project wordt als een grote stap voorwaarts beschouwd in de zoektocht naar sociale solidariteit en gerechtigheid en als een alternatief tegen de uitsluiting van de meest kwetsbare jongeren in de maatschappij, zoals in het kunstonderwijs.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: Yolanda Jiménez Martínez, Nationale Coördinator van het Agency: yolanda.jimenez@educacion.es, Manuel Tomás Ludeña, Directeur Conservatorium Torrent, manuel_tomas@conservatoritorrent.net

FRANKRIJK – Twee nieuwe onderzoeks- en opleidingsinitiatieven

Het 'Olfaction, Memory, and Learning' symposium, het eerste evenement georganiseerd door de 'Handicap and Sensory Research Group' werd van 27–29 januari 2009 gehouden in Parijs.

Twee vragen die voortkwamen uit wetenschappelijk en pedagogisch onderzoek gericht op de vijf zintuigen, vormden het beginpunt voor de ontmoeting, nl. hoe kunnen we een zintuig dat reeds bij de foetus aanwezig is, gebruiken om te communiceren en hoe kunnen we onderwijsactiviteiten voor mensen met een beperking verbeteren?

Het symposium was het resultaat van een samenwerking tussen het Europees Centrum voor Wetenschap en Smaak in Dijon en de INS-HEA in Suresnes (Higher National Institute for the Education of Young Disabled People and Adapted Teaching). Het was gericht op de reuk, een zintuig waaraan weinig aandacht wordt besteed, hoewel het een belangrijke rol speelt bij vele cognitieve ervaringen zoals, waarneming en geheugen.

De doelen van het symposium waren: het bestuderen van de huidige kennis op een wetenschappelijk en pedagogisch niveau; aantonen hoe de reuk het leren kan bevorderen, vooral bij jongeren met een beperking; een nieuwe stimulans geven aan ontmoetingen en uitwisseling om expertise op dit gebied te delen.

Het symposium werd bijgewoond door onderzoekers uit verschillende landen, mensen werkzaam in het

veld van gezondheid en onderwijs, experts op het gebied van de reuk, en ouders van kinderen met een beperking. De vraag over de reukzin werd bestudeerd vanuit verschillende opvattingen, gevoeligheden en ervaringen inclusief de verbanden tussen reuk, emoties en het geheugen, de invloed van reuk op leerprocessen van jongeren met een beperking en de toepassing van reuk in het verbeteren van het dagelijkse leven van mensen met een beperking.

Het inpassen van jonge kinderen met een beperking – een trainingsprogramma van 12,5 dag, waaraan 120 mensen deelnamen die werken met jonge kinderen in een grote stad in het noorden van Frankrijk.

Het programma had twee doelstellingen: het bereiken van overeenstemming over hoe kinderen met een beperking ingepast kunnen worden in structuren voor jonge kinderen en verschillende mensen in staat stellen in deze structuren met elkaar samen te werken en ervaringen uit te wisselen.

De behandelde thema's waren:

- Het wettelijke en institutionele raamwerk voor het inpassen van kinderen met een beperking;
- De expertise van de partners in instellingen en lokale verenigingen waarmee een netwerk gevormd kan worden;
- Een aantal referentiepunten op het gebied van beperkingen, ziekten en moeilijkheden, gerelateerd aan de problemen van inpassing, ondersteuning en onderwijs van jonge kinderen.

Het Agencyrapport *Vroegtijdige interventie: Analyse van de situaties in Europa – Sleutelaspecten en Aanbevelingen* werd aan alle aanwezigen uitgereikt als referentiedocument.

Dit trainingsprogramma zal op een experimentele basis worden voorgelegd in twee andere steden voordat het verder verspreid wordt in Frankrijk.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: Nel Saumont, Nationale Coördinator van het Agency: international@inshea.fr

PORTUGAL – Boekenreeks bevordert geletterdheid

Tot nu toe zijn twee boeken gepubliceerd, *O Segredo do Sol e da Lua* en *O Gato Gatão Poeta de Profissão*. Ieder boek is beschikbaar in vier verschillende versies: (i) geschreven versie met interactieve DVD, inclusief de audio versie; (ii) aangepaste versie met pictogrammen; (iii) Portugese gebarentaalversie en (iv) braille versie. De DVD bevat ook educatieve inhoud, op speelse wijze gepresenteerd.

Onafhankelijk van de individuele vaardigheden van iedere lezer, hebben kinderen en volwassenen nu een instrument dat zal bijdragen aan de ontwikkeling van geletterdheid.

In Portugal heeft uitgeverij CERCICA een serie kinderboeken op de markt gebracht die voor alle kinderen toegankelijk zijn. Met steun van het ministerie van Onderwijs en de gemeente Cascais, werd een team professionals samengebracht die, door samenwerking, een tot nu toe bestaand gat in de Portugese markt weten te vullen.

Ga voor meer informatie naar:
<http://www.editoracercica.com/>

IJSLAND – Universitair programma voor studenten met een verstandelijke beperking

Op 20 juni studeerden 22 studenten af op de Universiteit van IJsland. Zij verkregen een werkgerelateerd diploma, speciaal opgezet voor studenten met specifieke onderwijsbehoeften.

Het programma, gestart in de herfst van 2007, biedt voor het eerst mensen met een verstandelijke beperking in IJsland de mogelijkheid om aan de universiteit te studeren. Het programma was opgezet als een tweejarig onderzoeksontwikkelingsproject binnen de faculteit Sociale Wetenschappen en was in lijn met het officiële beleid van een internationale organisatie die mensen met specifieke onderwijsbehoeften ondersteunt, de mensenrechtenconventie en het beleid van de universiteit van IJsland.

Het belangrijkste doel van het programma was om studenten met een verstandelijke beperking de kans te bieden volledig deel te nemen aan de maatschappij. Het volgen van een studie samen met andere universiteitsstudenten vormde daarom een integraal onderdeel, evenals het buddy-systeem met andere studenten dat ondersteuning op individuele basis bood.

Zowel de leraren als de studenten die deelnamen aan het programma waren zeer tevreden over de tweejarige ervaring. Het bestuur gaf aan dat de studie de eigenwaarde van de studenten had verhoogd en dat naast de verbeterde wetenschappelijke kennis en vaardigheden binnen de gekozen studie, ook de sociale vaardigheden waren verbeterd. De studenten waren vooral tevreden over de geboden kans om te studeren met studenten zonder een verstandelijke beperking. Dit was naar hen mening de beslissende factor in het succes van deze onderwijservaring.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: Bryndís Sigurjónsdóttir, Nationale Coördinator van het Agency: bryndis@bhs.is

ZWEDEN – Alledaagse leven op school voor leerlingen met fysieke beperkingen: een ethnologische studie

De sociale situatie van leerlingen met fysieke beperkingen is een belangrijk aandachtspunt in het alledaagse leven op school. De schoolsituatie voor deze leerlingen is complex en vereist inspanningen van alle betrokken medewerkers op school: leraren, assistenten en directeurs maar ook lokale en overheidsautoriteiten.

De kernvraag voor dit onderzoek is: hoe is het alledaagse leven op school voor deze leerlingen? Het onderzoeksrapport heeft de volgende startpunten en perspectieven: constructivisme; perspectief van het kind; perspectief van de andere kinderen; etnografie en culturele analyse. Het is verkennend en bekijkt het algehele beeld van het alledaagse leven van het kind op school.

Een prominent gebied is de sociale situatie van de leerlingen. De interactie tussen de leerling met een beperking en hun leeftijdsgenoten varieert, net zoals het aantal leerlingen dat wordt buitengesloten. Hun sociale situatie wordt gekenmerkt door complexiteit. Zo zijn zij bijvoorbeeld onderdeel van vele verschillende onderwijssituaties. De organisatorische oplossingen en de cultuur van de school en de leerlingen staan hierbij centraal.

Een ander gebied is het onderwijs en de kennisontwikkeling van de leerling. Medewerkers

van de school en ouders gaven aan onzeker te zijn over het leren en hebben behoefte aan meer informatie en kennis. Het onderzoek concludeert dat leerlingen individuele behoeften hebben, bijvoorbeeld meer tijd en verschillende onderwijsoplossingen. Ook is er behoefte aan georganiseerde bijscholing en dialoog.

Het onderzoek wijst uit dat er overwegend steun is voor het principe van inclusie, maar dat er onzekerheid bestaat hoe de praktijk te veranderen. De complexe beperkingen van de leerling vergt steeds meer van de flexibiliteit van de school en doet steeds meer een beroep op het aanbieden van individuele leerwegen voor leerlingen.

Andere conclusies uit het onderzoek richten zich op het belang van inzet; de erkenning dat situaties die voor uitsluiting zorgen vaak niet duidelijk zijn en op een hiërarchie (machtssysteem) waarin beperking en geslacht met elkaar in wisselwerking staan. Dit duidt allemaal op een behoefte aan zelfreflectie en inclusiestrategieën voor alle betrokken medewerkers van de school en de betrokken autoriteiten.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met: Göran Nygren, Uppsala University: goran.nygren@etnologi.uu.se
Het rapport kan in het Zweeds worden gedownload vanaf:
<http://publications.uu.se/abstract.xsql?dbid=9351>

LUXEMBURG – Funderend onderwijs

Op 21 januari 2009 werden drie wetten aangenomen die de basis vormen van een raamwerk voor de nieuwe ‘funderend onderwijs’. Samen reorganiseren deze drie wetten de eerste negen jaar onderwijs op onderwijskundig en organisatorisch niveau, om zo zorg te dragen voor betere resultaten voor alle leerlingen. In september 2009 zullen zij in werking treden.

Iedere school voor funderend onderwijs zal nu in staat zijn om te differentiëren binnen het onderwijs en kunnen besluiten over nieuwe initiatieven en deze kunnen toepassen om leerlingen te brengen naar, en ze zelfs hoger te laten komen dan, de vereiste niveaus. Het tijdpad voor de toepassing in het schooljaar 2009–2010 is als volgt:

Leercycli – vanaf september 2009 zullen alle voorschoolse en primaire scholen, nu nog scholen voor funderend onderwijs geheten, georganiseerd worden in vier leercycli. De leercycli zullen de traditionele organisatie van de schooljaren vervangen.

Onderwijsteams – op iedere school zal al het onderwijzend personeel van de kinderen van

dezelfde leercyclus, met elkaar samenwerken en elkaar consulteren.

Multi-professionele teams – iedere school voor funderend onderwijs kan een beroep doen op een multi-professioneel team. Dit uit meerdere specialisten samengesteld team zal ondersteuning bieden aan kinderen met specifieke behoeften.

Competentie-aanpak – competentiegericht leren en onderwijzen staan aan de basis van de hervorming en een competentie-aanpak zal geleidelijk worden ingevoerd. Pedagogische teams zullen zich richten op de competenties beschreven voor de vier onderwijscycli en leersituaties scheppen die overeenkomen met de competentie-aanpak.

Nieuwe assessmentinstrumenten – zullen worden ingevoerd om de wijze waarop de leerling zich ontwikkeld heeft op weg naar de competenties beter te documenteren, en aan te geven op welke gebieden hij/zij nog vooruitgang moet boeken.

Het schoolsuccesplan – iedere school introduceert een schoolsuccesplan, waarin wordt aangegeven welke doelen door de school worden nagestreefd om leerlingen succesvol te laten zijn. De scholen hebben een zekere mate van autonomie om te reageren op de in hun plan vastgestelde behoeften. Zij kunnen de officiële roosters aanpassen, de leermiddelen kiezen, de groepering van de kinderen aanpassen, enz.

Schoolcommissies – in de zomer van 2009 heeft iedere school een schoolcommissie opgezet en een voorzitter benoemd. Vanaf volgend jaar zal het doel van de commissie zijn om de schoolorganisatie te ondersteunen, een schoolsuccesplan vast te stellen, de keuze van de leermiddelen goed te keuren en samen te werken met de ouders.

Ga voor meer informatie naar: www.men.lu

BELGIE (VLAAMSE GEMEENSCHAP) – Voorstel voor een nieuw leezorgkader

de nieuwe criteria. Er werd een digitaal formulier ontworpen, een helpdesk opgezet en een database geopend waar CLB-medewerkers hun opmerkingen kwijt konden.

Er werd vastgesteld dat ongeveer 20% van kinderen van lagere schoolleeftijd een of andere specifieke behoefte heeft. Van deze groep heeft 12,5% een milde verstandelijke beperking en/of leerprobleem en 3,3% van alle kinderen van lagere schoolleeftijd is gediagnosticeerd met een gedragsstoornis of een autismespectrumstoornis. Van de 12–18 jarigen heeft 16% hogere aanpassingsniveaus nodig. Van deze groep heeft 8,9% een lichte verstandelijke beperking en/of leerprobleem; 3,4% van alle jongeren in het secundair onderwijs is gediagnosticeerd met een gedragsstoornis of een autistischespectrumstoornis.

Het is bewezen dat de nieuwe matrix een valide en betrouwbaar systeem is. Er zijn echter enkele zorgen. Medewerkers van scholen zijn niet voldoende voorbereid. Er zal een belangrijke investering nodig zijn voor de bijscholing van leraren om scholen competentier te maken in het op een inclusieve manier omgaan met kinderen met specifieke behoeften. Dit systeem vereist ook dat de Centra voor Leerlingenbegeleiding opgeleid worden in de ICF-CY. Dit is nodig om hen te helpen bij het meer handelingsgericht te diagnosticeren i.p.v. de psychometrische manier die nu algemeen gebruikt wordt en ook om rekening te houden met omgevingsfactoren zoals gezin en school. Het systeem wordt nu op politiek niveau besproken en wordt, door de recente regeringswisseling, nog niet toegepast.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:
Jo.lebeer@ua.ac.be & elke.struyf@ua.ac.be –
Universiteit van Antwerpen
marijke.wilssens@arteveldes.be – Artevelde
Hogeschool Banaba Buitengewoon onderwijs
theo.mardulier@ond.vlaanderen.be – Vlaams
Ministerie van Onderwijs en Vorming en lid van de
Representative Board van het Agency

In reactie op de behoefte aan meer zorg in het onderwijs en de nood aan een meer inclusief schoolstelsel in overeenstemming met internationale ontwikkelingen, heeft de minister van Onderwijs voor Vlaanderen een plan ontwikkeld voor een nieuw referentiekader voor leezorg op school, waarin het recht om te kiezen tussen reguliere of speciale scholen met hetzelfde niveau van ondersteuning, is opgenomen.

In overeenstemming met het WHO (ICF model), geeft het nieuwe plan aan hoe de benodigde ondersteuning vastgesteld kan worden op basis van de mate van aanpassing van het curriculum en de, specifieke behoeften van het kind. Een leezorgmatrix is opgesteld waarin specifieke behoeften worden gekenmerkt door de mate van benodigde onderwijssteuning van een leerling en clusters van de problemen die hij/zij ervaart.

Om de validiteit en betrouwbaarheid van het nieuwe systeem vast te stellen, werd een steekproef van 8.648 leerlingen (uit een totaal van 1.109.909, in de leeftijd van 2,5–18) uit het gewoon en buitengewoon basis- en secundair onderwijs ingeschaald in een van de velden van de matrix. Psychologen van de 73 Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB) werden gevraagd om de specifieke behoeften in te schalen op basis van

DUITSLAND – Ratificering van de VN-conventie voor mensen met een handicap

De VN-conventie werd geratificeerd in maart 2009. Door de ondertekening verplicht Duitsland zich om het inclusieprincipe toe te passen. In de deelstaat Schlesweg-Holstein wordt een jaar inclusief onderwijs toegepast onder het motto: 'samen beter'.

In april 2009 stelde de minister van Onderwijs van Schlesweg-Holstein, Ute Erdsiek-Rave: *'Het onderwijs in het hele land zal moeten veranderen. Inclusief onderwijs betekent niet dat het kind zich moet aanpassen aan de bestaande school, het moet andersom zijn. Een inclusieve reguliere school betekent in het algemeen dat alle kinderen welkom zijn, vooral en zelfs als hij of zij gezondheids-, sociale of onderwijskundige en prestatieproblemen heeft.'*

Vereint für gemeinsame Bildung.

Nationale Konferenz zu Artikel 24 des VN-Übereinkommens über die Rechte von Menschen mit Behinderung

De lancering vond plaats tijdens een internationaal symposium in Rendsburg, dat vooral gericht was op Duitse en Europese deelnemers – inclusief leden van het Agency – die van elkaar konden leren. Het organiseren van meer evenementen zou dit implementatieproces moeten ondersteunen, met als uiteindelijk doel het opstellen van een actieplan voor de komende tien jaar, waarin aangegeven moet worden welke wetten en regelingen aangepast moeten worden en hoe de financiering van een raamwerk voor een inclusief schoolsysteem geregeld moet worden.

Op 1 juli 2009 werd een Nationaal Congres gehouden gericht op artikel 24 van de VN conventie over de rechten van mensen met een handicap.

Sprekers waren Karin Evers-Meyer en vertegenwoordigers van het federale ministerie van Sociale Zaken voor de behoeften van mensen met een beperking, die de resultaten van hun campagne 'Iedereen inclusief! De nieuwe VN-conventie' presenteerden.

Er is ook een brochure waarin de uitdagingen op het gebied van onderwijs vermeld staan. Het roept op tot een actieplan voor inclusief onderwijs; maatregelen voor vrije toegang tot inclusieve studieomstandigheden op universiteiten en initiatieven voor het financieren van sociale hulpmiddelen die meer coherent georganiseerd zijn. De campagne 'Iedereen inclusief' vond plaats tussen januari en maart. Het federale ministerie van Sociale Zaken voor de behoeften van mensen met een beperking en 22 verenigingen organiseerden 8 congressen waarop de verschillende gebieden van de VN-conventie bestudeerd werden.

De publicatie met de resultaten van de campagne is te vinden op de volgende link:
<http://www.alle-inklusive.behindertenbeauftragte.de/>

VERENIGD KONINKRIJK (Engeland) – Iedereen presteert: het verbeteren van de resultaten van kinderen en jongeren met specifieke onderwijsbehoeften en beperkingen

'Iedereen presteert' is een baanbrekend project dat de verwachtingen voor de onderwijsprestaties van kinderen en jongeren met een beperking en specifieke onderwijsbehoeften zal verhogen.

Vanaf september 2009 zullen 460 scholen uit 10 lokale autoriteiten in Engeland twee jaar met het project aan de slag gaan en gaan werken met een persoonlijke leeraanpak, nauwkeurig academisch assessment, homogene groepen en interventie, verhogen van de ouderparticipatie en het verbeteren van de resultaten in het algemeen.

Scholen en lokale autoriteiten die deelnemen aan 'Iedereen presteert' zullen wegbereiders zijn voor het individualiseren. Aan het einde van het project zullen scholen een visie ontwikkeld hebben waarbij belang wordt gehecht aan goede prestaties van hun leerlingen en weten zij dat er verschillende wetenschappelijke leer- en onderwijsbenaderingen zijn waaruit ze kunnen putten. Lokale autoriteiten die deelnemen aan de projecten zouden het vertrouwen moeten hebben dat ze de behoeften van de kinderen met een beperking en specifieke

onderwijsbehoeften goed vaststellen, dat zij aan deze behoeften voldoen en dat zij diensten leveren die aan het doel voldoen.

'Iedereen presteert' draait om het hoger leggen van de lat voor iedereen, inclusief voor diegenen met een beperking. Het project zal kinderen en jongeren met een beperking en specifieke onderwijsbehoeften in staat stellen zich veiliger te voelen bij het leren, zich positief te voelen over het leven op school en hun mogelijkheden te benutten.

Het zal ouders meer bij het onderwijs betrekken, zodat ze meer vertrouwen krijgen in het onderwijssysteem en een actieve rol spelen bij het leren van hun kind.

Ga voor meer informatie naar:
<http://nationalstrategies.standards.dcsf.gov.uk/node/189431>

Informatie over deze uitgave

Het European Agency for Development in Special Needs Education is een onafhankelijke en autonome organisatie, die ondersteund wordt door de lidstaten van het Agency en door Europese Instellingen (Commissie en Parlement). De uitgave van dit document is mogelijk gemaakt door de steun van de lidstaten van het Agency alsmede door het DG Onderwijs, Training en Cultuur van de Europese Commissie http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_en.htm

De standpunten van individuele personen in EuroNews hoeven niet overeen te stemmen met de officiële standpunten van het Agency, van de lidstaten of van de Commissie. De Commissie is niet verantwoordelijk voor enig

gebruik van de informatie uit dit document.

Gebruik van delen van deze nieuwsbrief is toegestaan mits er een duidelijke bronvermelding wordt opgenomen. Elektronische versies zijn beschikbaar op de website van het Agency: www.european-agency.org

Secretariaat:

Østre Stationsvej 33
DK-5000, Odense C
Denemarken
Tel: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Brussels Office:

Avenue Palmerston 3
BE-1000, Brussel
België
Tel: +32 2 280 33 59
brussels.office@european-agency.org

Voor extra exemplaren van deze nieuwsbrief of voor overige informatie over het werk van het Agency kunt u contact opnemen met:

Het lid van de Representative Board voor Nederland: Marjan Zandbergen, m.zandbergen@minocw.nl en voor België (Vlaanderen): Theo Mardulier, theo.mardulier@ond.vlaanderen.be

Deze versie van EuroNews is een vertaling geproduceerd door de lidstaten van het Agency vanuit het oorspronkelijke Engelse manuscript. Engelse en versies in andere talen van deze nieuwsbrief kunnen worden gedownload van: <http://www.european-agency.org/news/euronews>

Druk: Halstan www.halstan.co.uk

Beschikbaar in: CS, DA, DE, EL, EN, ES, ET, FI, FR, HU, IS, IT, LT, LV, MT, NL, NO, PL, PT, SL, SV

ISSN: 1560-2400

© European Agency for Development in Special Needs Education 2009

EuroNews wordt gedrukt op milieuvriendelijk papier.

